antenne collective

103,6 100,3 an dëser Stonn

Diddeleng a schwéier Zäit

D'G. vun de L. Jugend am 2te Weltk.

A 6 Sendungen hu mir iwwert d'lëtzebuerger Refraktären erzielt déi de Fluchtwé a Frankräich erliewt hun. Wéi sie do an dénen verschiddenen "Centre d'accueil" opgefaang gouwen, falsch Ausweispabeiere kruten an entweder geschafft hun oder bei de Maquisarden waren. Mir hun ons haptsächlech mam C. d'acc. vun "Les Bruizes" befasst, dem sai Chef den A. U. war.

Wien war nun den A. U. ?

Den A. U. war als Zwilling den 30te Mee 1915 zou Mertert gebuer.

Seng Jugend huet hien zou Differdang verbruecht.

Hien war aktive Member vum Basket-Club Differdang a war vun 1938 un member am Central Comité vun dem FLBB also der ~~Lëtzebuerger~~ Fédératioun vum lëtzebuerger Basket.

Hien war allgemeng als e léiwen zevirkommende Jong bekannt.

No dem preiseschen Iwwerfall ~~den~~ vu Lëtzebuerg den 10. Mee 1940 huet hien déi preisesch Ennerdréckung net verdroen. D'Freiheet ~~as~~ war him iwwert alles wärt!

~~An eso huet hien sech schon Ufanks November 1941 an d'Frankräich ofgesat.~~

~~14 Dég virdru hat schon sei Brudder Paul dé selwecht Wé gewielt.~~

Ewéi ass et och net verwonnerlech dass hien scho gleich no der Besetzung vu Lëtzebuerg ~~dals~~ Differdanger, de rôle als Passeur ugeholl huet. Wann et och der Zäit nach keng ~~Wehrma~~ RAD a Wehrmachts Refraktäre gin huet, eso waren dach awer fudder allierte Kriegsgefangener, an och fir d'Preisen, verdächteg lëtzebuerger Patrioten ~~an~~ Fran iwwert d'Grenz a Frankräich ze bréngen.

Aus wat fir Gréinn och ëmmer, hate d'Preise iwwert dës Aktivitéit Verdacht kritt an eso huet hien sech schon Ufangs November 1941 a Frankräich ofgesat respektiv ass do bliewen.

Sei Brudder Paul hat scho 14 Dég virdrun de selwechte Wé agesclloen.

Den A U hat e gudden Don fir ze organiséieren, a war ~~och~~ ~~dofir~~ scho virum Kriég a speziel beim Basket, bei fir vu senge Komeroden bekannt.

Et ass dofir och net verwonnerlech, dass wéi hien nun émol zou Clermont geland war gleich un d'Organiséieren vun Ennerdaachen respektiv neie falschen Ausweispabeieren Arbechtsplazen fir d'Flüchtlingen ze verschafen.

Hei konnt seng Guddheet, ~~och~~ gelech ~~vu~~ duerch seng~~er~~ chrëschtlech~~en~~ Iwwerzeegung, hien war e fervente Catolik, voll zouer Entfaalung kommen. Säi gutt Häerz konnt op där enger Säit senge verfolgten Patrioten hellefen an op där anerer Säit dem preisseschen Okkupant d'Stier bidden.

Nodeem hien den Marcel Meyer, ~~zwee~~ ~~Déisnaips~~ dé mir am Laf vun dese Sendungen erwähnt haten, employé op der Préfecture zou Clermont an dié selwecht Dag wéi den AU verhaff gouf, kenne geléiert hat, huet ett säi Wierken, Asaz a Liewen nemmen nach sengen Vertrauten, aus senger Heemecht geflüchtete Resistenzler a Refraktären gehéiert.

Hien gouf de Fremmen vum "Centre d'accueil" vu "Les Meizes" a blouw säi Chef bis zou senger Verhaftung. ~~Ee~~ Hien war vun allen als oprechtegen an éierlechen Mann geschätzt dén alles fir a riskéiert huet fir aneren ze hëllefen. Och säi Chef ~~bei de~~ zou Lebzeit ~~Joy~~ Pierres huet him voll vertraut an ~~och~~ dest och a kritesche Momenter Meendlech a schrëftlech matgedeelt wéi mir et am Laf vun dese Sendungen erfir gestreech hun.

Hien war ké Feigling an huet säi Posten och dunn nach net verloss, wé besonnesch him bekannt war, wéi geféierlech an riskant d'Situatioun zou "Les Meizes" Ufangs 1944 bis zou senger Verhaftung de 14. März war. Et wär him e Lichtes gewiescht ënnerzedauchen, well seng och seng falsch Pabeieren an der Rei waren, rief eh als Monsieur Albert Desmot oder als Albert Monstre.

~~A fir de présentatioun ofzeschléissen toute mir en Doddelenger zitéieren, dém den AU beschtens bekannt war: de Pater Jacques Thiel: nach de Wierder vum Herrgott:~~ "Personne n'a un amour plus grand que celui qui donne sa vie pour le prochain. ~~Tout~~ Voilà l'idéal que Albert a réalisé si magnanimement, si magnifiquement.

A fir des présentatioun ofzeschléissen nach 2 Témoignagen: den Dokter Jacques Dollar:
"Albert ne dispensait pas seulement son aide aux réfractaires et fuyards politiques luxembourgeois mais, il secondait, avec la même amabilité de nombreux ressortiments français qu'il s'agisse de prisonniers, déportés ou évadés, ainsi que des combattants des armées alliées, tombées au pouvoir de l'ennemi"

An och en Doddelenger, de Révérend Père Jacques Thiel, dém den Albert beschtens bekannt war, an zwar mat de Wierder vum Herrgott: →

Mir kun an der ~~letzter~~ vierecker Sendung erzielt wéi den A.U. de 14. März 1944 vun de Gestapo-Männer Stuckenbrock a Fhrenholzer zou Clermont iwerfall a verhafft gow.
Den 23 März gin all déi verhafften Resistenzler a Refractären an de Prisong am Stad Grond ageliewert.
Wärend di Refractären ennert dei preisesch Militär Gesetzgebung falen, ginn den A.U. de Marcel Jung, de Michel Gasper de Jean Cros, also de Propriétaire vum Hôtel/Restaurant Cros an de Marcel Meyer, employé op der Préfecture vu Clermont der selwechten Dag der Gestapo vun Esch iwergin.
Hei kann ê sech virstellen, oder kaut och net mé, et riew dann dass ein u Jugoslawien denkt, wat mat dese Männer geschitt ass. Zeie ~~et~~ waren a sí king do. Et four cause! Vum 23 März bis den 1. Abrël bleiwe se an de Kelleren vun der Gestapo, an erleiden dei aus aner Berichter bekannten Tortouren. Mat den Hänn op dem Réck gebonnen; Déy an Nuecht, opgehaangen Vun Zeit zou Zeit kent e Gestapo Mann Froe stellen a gett net geäntwert oder eso wei des Unmenschen et gären hätten gett mam Benkel op se geschloen.
Ufangs Abrël kommen des Häftlingen op Hinzert.
Och hei déi aus aner Berichter bekannten Scénario – Tortouren a Martyrien Hallef doud schloen, a Bunkeren aspären, an do teschend emmer erem Froe stellen an der Hoffnung dass hallef doud dech nach ên eppes verréd wat d'Gestapo nach net wosst oder ugegweiwelt huet.
D'Iessen war schlecht an net ausreichend. D'Prisonnéier mussen ouféierlech emmer den Honger misse leiden. Dest geet aus all hiere Bréiwer erfir déi sie konnten all 14 Dey heim schreiwen. Natierlech op Deitsch, fir dass och déi ~~KZ~~ preisesch KZ Bestien se konnte liesen an an der Hoffnung dass mat dem engen oder anere Saz en Häftling sech verrode géif. An emmer leest et an dese Bréiwer dass et hinne gud gêtt, dass sie recht hun all 14 Dég e Pak ze kréien awer ~~net~~ unbedingt net mei schwéier wé 5 kg an dass virun allem Brot soll dran sin, Botter, Kéis, Zocker jo unbedingt eppes fir ze iessen.
Den 18. Mäi 1944 gin des Clermont Leit an d'KZ Natzweiler per Camion gefiert. Wéi dei Lëtzebuerger déi hei agespaart waren sie gesinn hun, ai sie erschreckt war aus Berichter geet erfir dass sie schrécklech ausgesinn hun. Fir wat sie heihinne bruecht gouwen war och gleich geklärt. Den anere Dag

soll d'Exécutioun stattfannen.
No 48 ~~dg~~ schrécklech Dég zou Hinzert kennt de Schluss vum Calvaire, wé eng Erléisung zou Natzweiler.
Den 19 Mai 1944 ginn 11 KZler an der Sandkaul zou Natzweiler vun der SS erschoss an zwée Gruppen vu je 6 a 5 Männer um ~~18.30 Auer~~ halwer siewen Owends.

Et kann é sech froen firwat des 11 Männer, Letzebuerger a Franzosen, net zou Hinzert erschoss gouwen do wo sie ~~waren~~ halef dout gefangeholl si gin, mä fir hirt Erschéissen nach bis op Natzweiler transportéiert gouwen.
Oni bei all Détailler ze analiséieren, wé z.B. fir d'Populatioun zou a ronderem Hinzert net weider ze beonrouegen, well bei jo eréscht de 15 Februar dei 23 Letzebuerger Patrioten erschoss gouwen; ~~oder well zou Hinzert ké Crematorium bestong fir d'Leichen direkt ze verbrennen~~, an déi erobber hin verschidde Protester deitscher Seit agelaf waren an den SS Kommandant vun Hinzert sech géngt d'Erschéissen zou Hinzert opposéiert huet.
Mä eng vun den Haaptursachen war dei, dass des Leit am Gegesatz zou de R. net virun e Gericht gestallt gouwen, wou sie och der deitscher Gesetzgebung no, hätte müssen fir d'éischt verurteilt gin an dann eréscht Strof ze exekutéiere gewiersen wär. - Beispill: Beim Streik zou Letzebuerg ass e Standgericht agesat gin, en Urteil gesprach an dann d'Exekutioun vun der gesprachener Strof ausgeféiert. Awer an desem Fall wéi och nach an ähnlech aner, huet einfach d'SS an Gestapo décidéiert déi do gett elo erschoss a fertig. Dat war also reng Mord.
A fir dass dest ~~[illegible]~~ kriminellt Moerden dach trotzdeem net zevill an d'Publik kommen, war dat isoléiert geleeënt KZ Natzweiler besser wé Hinzert, d'anhand fluss och nach e Krematorium do bereet stung fir dei Erschossen direkt ze verbrennen an och so keng Spuer vun hire Leichen ze hannerlossen.
Fir awer och iwert des Verbrennung komplett ze sin, wéf mech drun erënnert dass et verschidden Letzebuerger Natzweiler KZler gelonge war, duerch Bestiechung vun engem Preis déi beim Owe war, an ennert Liewensgefohr, d'Äschen ze rékupéreieren, ze verstoppen an nom ~~Krich~~ Oplésen vum KZ Natzweiler sécher ze stellen. Genau Détailler iwert des Aktioun si bekannt an méi geschriwwen.
De 6. Juli 1945 sin d'Äschen zeréck an d'Heemecht bruecht gin; an och en Deel zeréck a Frankräich.

Waun éen elo d'Lëschten durech kuckt vun de R. déi a Frankreich verhafft gouwe fend én net vill Diddelenger, am Gegensaz ZB vun Deifferdenger, Pétenger, an Rodanger ~~[illegible]~~ an Ueverkor'ner.

Dest as ze verstoen ~~dass~~ well jo d'Filière fir iwwer Grenz ze kommen Ufangs neummen ~~vun~~ iwwer d'Pétener Organisatioun LRL geschitt ass. Dono wo dém ~~[illegible]~~ entspriechenden Accord mam Hubert Glesener och R aus dem Raum Rëmeleng de Wé a Frankreich fir ~~[illegible]~~ ...
D'Diddelenger Resistenz Leit LFB haten net vun Ufang un des Verbindung. Wat awer net wellt heeschen dass keng Diddelenger R a Frankreich geland sin. Elo déi mir ~~Eso well ech~~ bekannten Nimm ~~[illegible]~~ nennen.

ZB dé schon zitéierten Roger Schaack — LRL Deifferdeng Grenz Hussigny
den Ugène Engels
den Marcel Steinmetz

Suite VII 6

an den Meurer Mario, déin erwëscht gow an den 7. Februar mat zou Lyon erschoss gow. Och de Melchior Ed vun Diddeleng gët den 31 Januar 1944 zou Limoges vun der franséischer Miliz erschoss.
Bal all erwëschte R kume virun e Militärgeriicht an déi mescht net zum Dond veruerteelt mä zou 10 oder 20 Joer Prisongsstrofen, oder kummen a Strofkompanien.

Ongléckleche Weis hunn ~~[illegible]~~ der awer vill vun desen Onglécklechen trotzdem de Krich net iwwerlieft. Sie waren ZB an den Emsland Moorlageren, kumen vun do an de Plowsker Prisong, deemols Sonnenburg, a gouwen an der Nuecht vum 30 op den 31 Januar 1945 zesummen mat dénen aneren 890 Inhaftéierten vun engem SS Kommando erschoss. Sie waren zou 91 - net zum Dond veruerteelt, mä vun de Preisen in Dag virun hirer Befreiung durech d'Russen massacréiert.

Aner ~~erwëschten~~ R waren an de Prisongen vun Diez/Lahn a Scheffendorf. Sie waren och net zum Dod kondamnéiert awer gouwen als Rachenakt als Geiselen erschoss. Eso och den Diddelenger Schlosser Alfred, bei der Armée Blanche a Belgien gefange ginn an den 20 Oktober 1944 zou Diez/Lahn erschoss.

Heimadde welle mir dé siewe Folgen vun de R. a Frankreich ofschléissen. Mir ware weit net komplett a kennten nennen a grossen Zich iwwer ~~déi~~ verschieden Episoden erzielen. Et si verschidden Auteuren déi an hire Bicher vill méi komplett konnte schreiwen. Wien sech bezeiwer méi genau wellt informéieren stëtt d'Bibliothèque an Dokumentatioun vun der Fédératioun dem den enrolés de force zou Verfügung